

Jordi Pujol, als deu anys de president de la Generalitat de Catalunya.

"El que generalitza una forma única per a tot Espanya, perjudica Catalunya"

El 6 de maig de 1980 s'iniciava la primera legislatura de Jordi Pujol. En aquesta entrevista, ell diu que han estat 10 anys amb més guanys que renúncies, a la vegada que recorda com fa quinze anys creia que avui Catalunya tindria una autonomia millor que la que té.

Senyor Jordi Pujol, vostè va ser un dels primers polítics que va promoure que un país, per tirar endavant nacionalment i socialment, havia de deixar de pensar que amb l'estat ja n'hi ha prou, i entendre que l'estat no pot arribar a tot i que la societat civil ha de fer de motor. ¿Com veu avui aquest equilibri entre estat i societat civil?

—Afortunadament, a Catalunya tenim una societat civil bastant forta. Això és important perquè cada vegada, a tot arreu, la societat civil serà més important i necessària. Si la societat civil no té iniciatives en els camps econòmic, social i cultural, hi ha moltes coses que les administracions soles no les podran fer.

—¿Per exemple?

—En aquest moment a Catalunya tenim 35.000 persones de més de 85 anys, l'any 2000 en tindrem 130.000. Aquest és un problema que ni l'administració catalana, ni l'administració espanyola, ni l'administració comunitària, soles, no el poden resoldre, ni aquí ni a tot Europa. Caldrà que la societat civil també tingui iniciatives.

—¿Està dibuixant una regressió de la confiança amb el poder polític?

—Que faci tantes referències a la societat civil i parli de les limitacions del poder públic no vol dir que tregui importància a l'extrem pes que tenen els poders públics. El que cal és que hi hagi un equilibri entre un bon poder públic, una bona administració i una bona, forta, rica, i amb iniciatives, societat civil.

—Concretament, ¿quin grau d'equilibri hi ha ara i aquí?

—Bé, però de tota manera necessi-

tem, primer, una societat civil més forta, i segon, que el marc legal en què es mou sigui més favorable. Els socialistes continuen, malgrat tot, sent en el fons bastant dirigistes i sobretot molt intervencionistes. Tenen ganes que hi hagi una societat civil però controlada per ells. I una societat civil ha de tenir un marc polític, un marc institucional, però ha de ser molt lliure.

—¿Algun exemple d'aquesta reticència socialista de què parla?

—Un exemple clar són les dificultats que posen cada vegada que algú, per exemple el Grup Parlamentari Català, intenta que es faci una llei de fundacions.

Necessitem encara més societat civil, que es bellugui en un marc que li sigui favorable, no basat en la desconfiança, i després necessitem advertir-la del perill que corre a vegades de pensar que la seva feina és parar la mà, quan a vegades la seva feina és prendre riscos, fer les seves aportacions i, a més, exigir un marc i uns ajuts adequats per part de l'administració política.

—Vostè que s'ha marcat l'objectiu de fer arribar l'acció de govern a la globalitat del territori, ¿pensa que s'ha aconseguit l'equilibri Barcelona-resta de Catalunya?

—L'equilibri territorial és un dels objectius bàsics de la meua política per raons socials i per raons nacionals. Nosaltres necessitem bàsicament un país amb coherència. No hi ha només problemes socials en els barris perifèrics de Barcelona, també n'hi ha a moltes comarques que poden quedar marginades. Però avui crec que no hi ha cap comarca que no hagi progressat. És cert que s'han de fer més coses, però en tot cas, si algun dia hagués de passar

aquest examen sobre l'equilibri territorial, és un examen que no em faria por passar.

—També és cert que algunes comarques progressen més que altres.

—Hi ha el tema dels Jocs Olímpics que crea una gran esperança, però d'altra banda crea una gran inquietud en molts llocs de Catalunya, que pensen que tot es gastarà només a Barcelona. El mateix esclat de la ciutat de Barcelona i d'algunes comarques turístiques i industrials de Catalunya, que creixen molt, crea algunes inquietuds en altres comarques. Ara, sí bé és cert que algunes comarques progressen més que altres, sempre faig la comparança. Algunes comarques abans anaven amb un cotxe que anava a cinquanta i ara van a cent, però de tota manera veuen passar altres cotxes que van a cent vint, a cent cinquanta o a dos cents, i aleshores malgrat que elles han millorat molt, unes certes sensacions de marginació continuen subsistint.

—Hi ha qui diu que la seva política de govern no té ideologia...

—En primer lloc, a mi m'agradaria saber quina ideologia tenen els que em diuen que jo no tinc ideologia. Sobretot després del que ha passat en els últims deu anys, tothom ha de ser molt caute a l'hora de dir que ell té ideologia i que els altres no en tenen. En qualsevol cas, vull que quedi clar que ideologia entesa com un sistema tancat d'idees fixes no la tinc i no la vull tenir. Vull quedar molt més lliure en les meves decisions, en les meves sensacions i visió de la vida i del món.

—De tota manera, ¿hi ha uns principis bàsics inspiradors de la seva política en què vostè no ha cedit?

—Abans que res sóc un nacionalista

català, això voldria que quedés clar. Com a segon punt, un principi inspirador de la meua política ha estat sempre l'humanisme personalista. Entenc que tota acció política, i en general tota acció social, cultural..., ha d'estar basada en la persona. La política que fa que millori la situació de la persona, dels individus, és bona, i la que l'empitjora és dolenta, per més que es vesteixi de declaracions ideològiques.

L'humanisme personalista em porta a posar com a primer valor el de la llibertat, perquè és una condició *sine qua non* de la realització personal i del valor de la persona. El valor de la persona va lligat amb la responsabilitat i no hi ha responsabilitat sense llibertat. També em porta a entendre que els plantejaments teòrics moltes vegades no es poden portar fins a l'extrem, perquè quan s'hi porten, d'una manera abstracta, d'una manera dogmàtica, el que surt perdent és la persona en concret. I després em porta a pensar en allò que en dic *els que no poden seguir*, que evidentment és una expressió poc tècnica, poc política, però que respon molt millor al que és la realitat humana del dolor, del fracàs, de la pobresa o de la marginalitat.

I un principi molt bàsic és el de subsidiaritat, aplicat a tot, des de l'estat fins a la persona. Tothom ha de poder fer el màxim que està al seu abast. L'estament superior només ha de començar a intervenir quan es posa de manifest que des del nivell més baix hi ha coses que no es poden fer.

—*Vostè ha fet apostes fortes per Espanya que li han valgut crítiques dels sectors nacionalistes; en canvi, des d'altres sectors, se'l continua acusant de no tenir sentit d'estat. ¿Té o no té sentit d'estat, senyor Pujol?*

—Continuarà havent-hi gent a Espanya que continuarà no acceptant el fet català, tal com és, amb una llengua, una cultura pròpia, una personalitat ben diferenciada. Per això, per exemple, va ser molt important que TVE retransmetés els discursos del príncep parlant ell en català, perquè parlar en català continua sent per a molta gent de fora de Catalunya un fet molt incomprensible. Mentre això no canviï, serà molt

"Els socialistes continuen sent bastant dirigistes i sobretot molt intervencionistes. Tenen ganes que hi hagi una societat civil, però controlada per ells".

"Després del que ha passat en els últims deu anys, tothom ha de ser molt prudent a l'hora de dir que ell té ideologia i que els altres no en tenen".

diffícil que puguin acceptar que nosaltres tenim sentit d'estat, si aquest sentit d'estat té el seu punt d'arrancada a Catalunya. En el fons el que hi ha entre Catalunya i la resta d'Espanya, des de fa probablement alguns segles, és una crisi greu de confiança. I tot i que hem intentat molt de superar-la, no estic segur que s'hagi resolt del tot. De tota manera, hi continuarem treballant.

En tot cas, vull que quedi clar que nosaltres treballem en el marc de la Constitució i de l'Estatut, no en cap altre marc, per bé que la forma com s'estan aplicant la Constitució i l'Estatut no ens deixa gens satisfets. Entenem que no respon a les necessitats i el caràcter de Catalunya, ni a l'esperit amb què van ser redactats els anys 1978 i 1979.

—*¿Quina importància real té que*

Catalunya estigui convidada a formar part del que s'ha anomenat club dels quatre motors d'Europa?

—N'hi ha molts altres, de motors a Europa, la majoria de *länder* alemanys, algunes regions italianes, Flandes, la regió de París... És podria fer un altre club dels quatre motors d'Europa, a part dels quatre que som, i segurament dos o tres clubs més.

Nosaltres hem fet concretament aquest. Per raons diverses hem tingut especial contacte amb Baden-Württemberg, Roine-Alps i la Llombardia. ¿Quina importància té això? En primer lloc vol dir que aquestes tres regions molt poderoses i d'un molt alt nivell econòmic, tècnic i cultural creuen que el lloc de Catalunya és precisament allà on estan elles, i en el seu nivell.

Encara que hi ha a Europa altres regions més fortes que nosaltres, crec que, avui dia, Catalunya està en primera fila, al grup del davant de les regions europees des del punt de vista del dinamisme, del progrés i de la transformació que s'està produint a casa nostra.

Un segon nivell d'importància és que situar-se amb aquests companys vol dir exigir-se molt, posar-se el llistó alt. I això és el que nosaltres hem de fer, posar-nos el llistó alt, per mirar de saltar-lo i, per tant, per incrementar la nostra competitivitat i el nostre dinamisme en tots els sentits.

—*Vostè i els socialistes no s'han arribat a posar d'acord en quin model de federalisme o és que ni tan sols la proposta s'ha plantejat formalment a nivell d'estat?*

—Crec que això del federalisme no s'ha plantejat en cap moment de debò, ni per part dels socialistes espanyols ni per part dels socialistes catalans.

Per part dels socialistes espanyols és evident que no, però per part dels socialistes catalans crec que quan n'han parlat ha estat simplement un fet de tàctica política. Voler introduir una paraula que té unes certes ressonàncies simpàtiques, que els permet a ells obviar el tema de la gran incomoditat en què es troben per la seva vinculació amb el PSOE en tot el que fa referència als interessos nacionals de Catalunya.

Evidentment, el federalisme a base

de les 17 regions espanyoles, a Catalunya no li interessa. A Catalunya l'únic federalisme que li podria interessar, si de cas, és el que està basat en nacionalitats. És a dir, federar aquelles parts d'Espanya que tenen una personalitat nacional pròpia, amb la seva llengua, la seva cultura, la seva consciència col·lectiva..., però no a base del tema de les 17 regions.

En realitat està vist que tot el que generalitza una forma única per a tot Espanya perjudica Catalunya, perquè es vulgui o no es vulgui, la pràctica la situa en un nivell més baix del que és el gruix de la seva personalitat i per tant la seva reivindicació autonòmica.

—*De les paraules pronunciades en els discursos per SAR el príncep Felip de Borbó durant el recent viatge a Barcelona sembla desprendre's la idea que la Corona accepta la realitat d'una història diferenciada de Catalunya. ¿Què pensa de la relació Corona d'Espanya?*

—En un moment determinat Espanya es va fer sobre la base de l'entesa i el respecte, després es va fer sobre la base del que se'n deia *el justo derecho de conquista*, així mateix ho vaig dir en un dels meus discursos al príncep Felip. Abans hi havia un pacte i ara hi ha de tornar a ser. Aquest esperit de pacte, entre parts iguals, no en el volum, ni amb les mateixes responsabilitats, sinó iguals en el sentit que cadascú té la seva personalitat diferenciada, que ha de ser respectada. En aquest sentit és evident que Catalunya, per la seva història, té el dret i reclama que es torni a l'esperit de pacte basat en l'entesa i el respecte a la personalitat de cadascú.

—*En el pacte a nivell institucional i de partits, ¿per què per a vostè compta més el PSOE que el Partit dels Socialistes de Catalunya?*

—No és cert que el PSC no compti. El PSC és un partit molt important. Però entenc que hi ha d'haver una entesa de Catalunya amb el govern de Madrid, com a institucions. No són els partits els que han de discutir la relació entre Catalunya i la resta de l'estat, sinó que són el govern de Madrid i el govern de la Generalitat. Situar-ho a nivell dels partits seria rebaixar el sostre

"A Catalunya, el federalisme a base de les 17 regions espanyoles, no li interessa. L'únic federalisme que li podria interessar si de cas és el que està basat en nacionalitats".

"Necessitem encara més societat civil, que es bellugui en un marc que li sigui favorable, no basat en la desconfiança, i després necessitem advertir-la del perill que corre a vegades de pensar que la seva feina és parar la mà, quan a vegades la seva feina és prendre riscos".

institucional de l'autonomia i, en darrer terme, el sostre en el qual es vol moure Catalunya.

—*10 anys construint la Generalitat. Ara ve l'etapa de nacionalitzar Catalunya. ¿Com?*

—Per nacionalitzar Catalunya entenc sobretot reforçar l'ús social de la seva llengua, reforçar la incidència i la influència de la cultura catalana, reforçar la consciència col·lectiva del país i el sentiment de país.

Entre la gent que té un autèntic sentiment català, molt sovint no hi ha ni prou intensitat ni prou conseqüència, a part, hi ha sectors importants de catalans que mantenen un comportament no anticatalà, però sí acatalà. Per tant, ens trobem en un grau de nacionalització insuficient. Això és una de les coses en les quals hem de treballar més en el futur.

—*¿Què pensa d'algunes crítiques referents al fet que l'administració de la Generalitat ha copiat el sistema defectuós de l'administració espanyola?*

—Diria que el sistema administratiu espanyol ens ha vingut en gran part impositat. A nosaltres ens fan uns traspasos amb uns *cuerpos nacionales*, cosos que valen per tot l'estat i que nosaltres no ens podem saltar.

De vegades, dins d'aquest sistema es poden fer canvis, però fer canvis en una determinada direcció contradictòria amb el plantejament dominant del context en el qual t'has de moure, en el nostre cas el context administratiu es-

panyol, és difícil de fer i a vegades és perillós, perquè es creen tensions o desequilibris i al final et pots quedar amb el pitjor dels dos sistemes, amb el que tingui de pitjor el sistema espanyol, que és el més difícil d'eradicar, i amb uns canvis mal encaixats que al final tampoc donen cap resultat positiu. Per tant la cosa no és tan fàcil de fer. I vull dir que en el sistema administratiu espanyol no tot és dolent, això pot semblar sorprenent i requeriria en tot cas una explicació més llarga.

—*¿Quins són els objectius del nacionalisme català a curt termini?*

—Primer objectiu, assegurar la supervivència de Catalunya i el seu enfortiment. Això hi ha hagut moments en què era decisiu perquè l'existència de Catalunya com a nació estava molt amenaçada. Ara ho està menys, però no definitivament consolidada. L'enfortiment ha de ser com a nació i com a consciència de nació, i en tots els sentits.

El segon objectiu, la cohesió interna del país, que és molt essencial que no s'esberli. El tercer objectiu, tot el que fa referència a posar el país al dia, modernitzar-lo i, per altra banda, projectar-lo internacionalment. Fer un país que al mateix temps que molt profundament català estigui molt obert al món.

I hi ha un quart objectiu, cal acabar de resoldre el que ha de ser actualment el posicionament de Catalunya com a país i del nacionalisme català. Per exemple, és evident que tot el que afec-

ta la unificació europea altera algunes de les dades en les quals s'havia mogut políticament i també doctrinalment el nacionalisme català. El fet que avui Espanya sigui un país sensiblement diferent del que era fa quinze, cinquanta o cent anys, també obliga a una reflexió de posicionament. Aquest és el punt que jo diria que no està definitivament resolt.

—*¿Quin paper tindrà la nova construcció d'Europa en aquest posicionament?*

—Moltes vegades hi ha hagut sectors del nacionalisme que han cregut que la integració europea, una mena d'Estats Units d'Europa, resoldria el problema català. Això no és cert. Sempre he dit que no era cert. Per si sola, no resol

res, és més, hem de vigilar. Si bé és veritat que, en certs aspectes, l'uropeisme ajudarà i està ajudant ja molt el catalanisme, situant-lo en un marc més favorable, també és cert que comporta riscos. Hem de tenir en compte que dins de l'estat espanyol la problemàtica catalana es pot entendre o no entendre, acceptar o no acceptar, pactar amb ella o agredir-la, però en tot cas és una problemàtica històricament molt important i, a més, molt viva i indefugible. En canvi, a nivell europeu, malgrat que es creï un marc favorable a la llibertat i al reconeixement de totes les realitats també hi ha un risc més alt de desil·lusió.

—*Si es comparen les realitats lituana i catalana, sembla que aquesta,*

amb més elements d'afirmació nacional, no tiri endavant amb la mateixa convicció que aquella. ¿És difícil combinar engrescament nacionalista i societat benestant?

—No és veritat que Lituània no tingui tants elements d'afirmació nacionalista com pugui tenir Catalunya. És una autèntica nació i fins i tot té una història brillant, una llarga història d'independència i fins i tot de potència. A finals del segle XVIII va ser dominada pels russos, però després ha tingut una independència recent i això també és un factor positiu per a ells.

D'altra banda, els lituans viuen ara un moment d'exaltació i evidentment tenen uns fets diferencials nacionals molt clars, el fet lingüístic, el fet religiós, te-

Si bé l'uropeisme situa el catalanisme en un marc més favorable, també és cert que comporta riscos".

nen poca immigració i per tant una homogeneïtat lituana bastant important i, a més, tenen en aquests moments molt fresca l'agressió brutal que representen els cinquanta anys de dictadura comunista, d'una banda, i d'opressió nacional, de l'altra. I tenen a favor seu haver estat víctimes d'un pacte criminal entre Hitler i Stalin. Això els dóna molta autoritat moral.

Dit això, pot ser que hi hagi una certa contradicció entre engrescament nacionalista i societat benestant. La societat benestant, evidentment, és una amenaça, no contra el sentiment nacionalista, sinó una mica contra tots els sentiments i tots els plantejaments de caràcter idealista. Això és cert, però no deixa de ser cert també que moltes vegades la buidor que arriba a produir una vida basada només en el benestar pot provocar l'eclosió d'una necessitat d'identitat, i això també ho veiem.

En el cas concret de Catalunya, crec que estem en condicions de fer compatible el nostre progrés material amb un sentiment nacional més fort del que tenim. Està perfectament al nostre abast aconseguir-ho.

—*En els 10 anys d'autogovern, ¿més guanys o més renúncies?*

—Més guanys. Evidentment més guanys. Però de tota manera, sincerament, fa quinze o vint anys, jo creia que en aquests moments Catalunya tindria una autonomia millor de la que té.

Josep Maria Pasqual